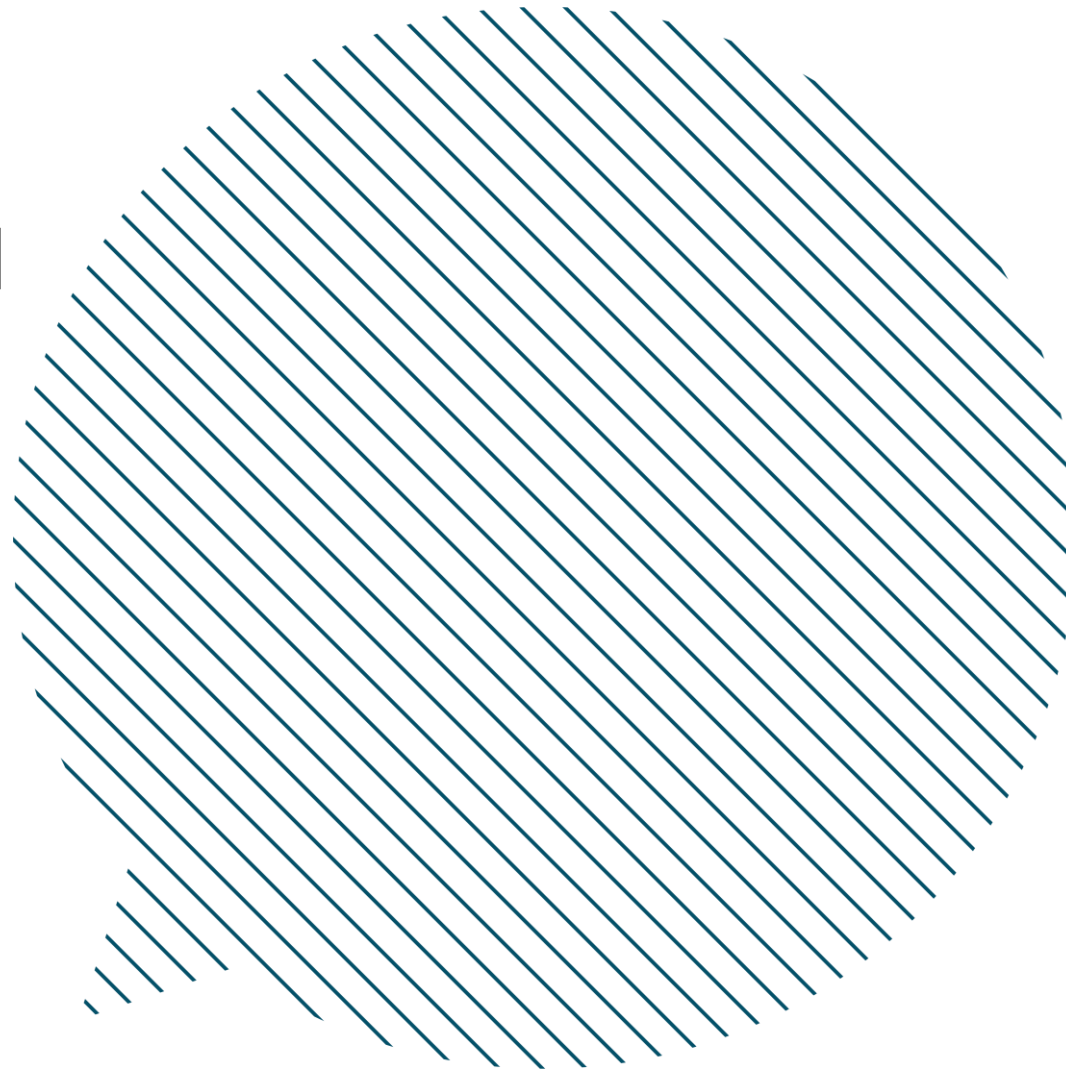

Følgerevaluering av samarbeid mellom matbransjen og helsemyndighetene for et sunnere kosthold

Ole Berg, Spesialrådgiver i Helsedirektoratet
Anne Inga Hilsen, Forsker i Fafo
Svein Erik Stave, Forsker i Fafo

Om samarbeidsavtalen

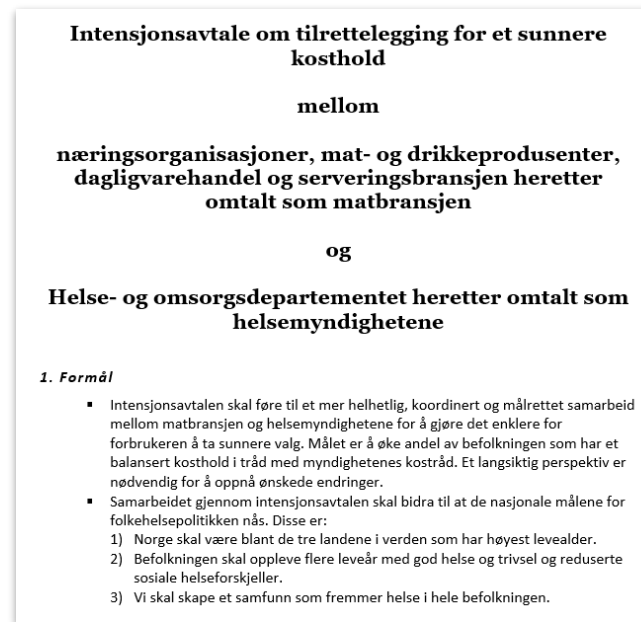
Myndighetenes samarbeid med matbransjen

Før Saltpartnerskapet

Saltpartnerskapet 2015-2021

Intensjonsavtalen for et sunnere kosthold 2016-2021

Intensjonsavtalen for et sunnere kosthold 2022-2025

Parter i Intensjonsavtalen:

- Helsemyndighetene (Helse- og omsorgsdepartementet)
- Matbransjen (næringsorganisasjoner, mat- og drikkeprodusenter, dagligvarehandel og serveringsbransjen)

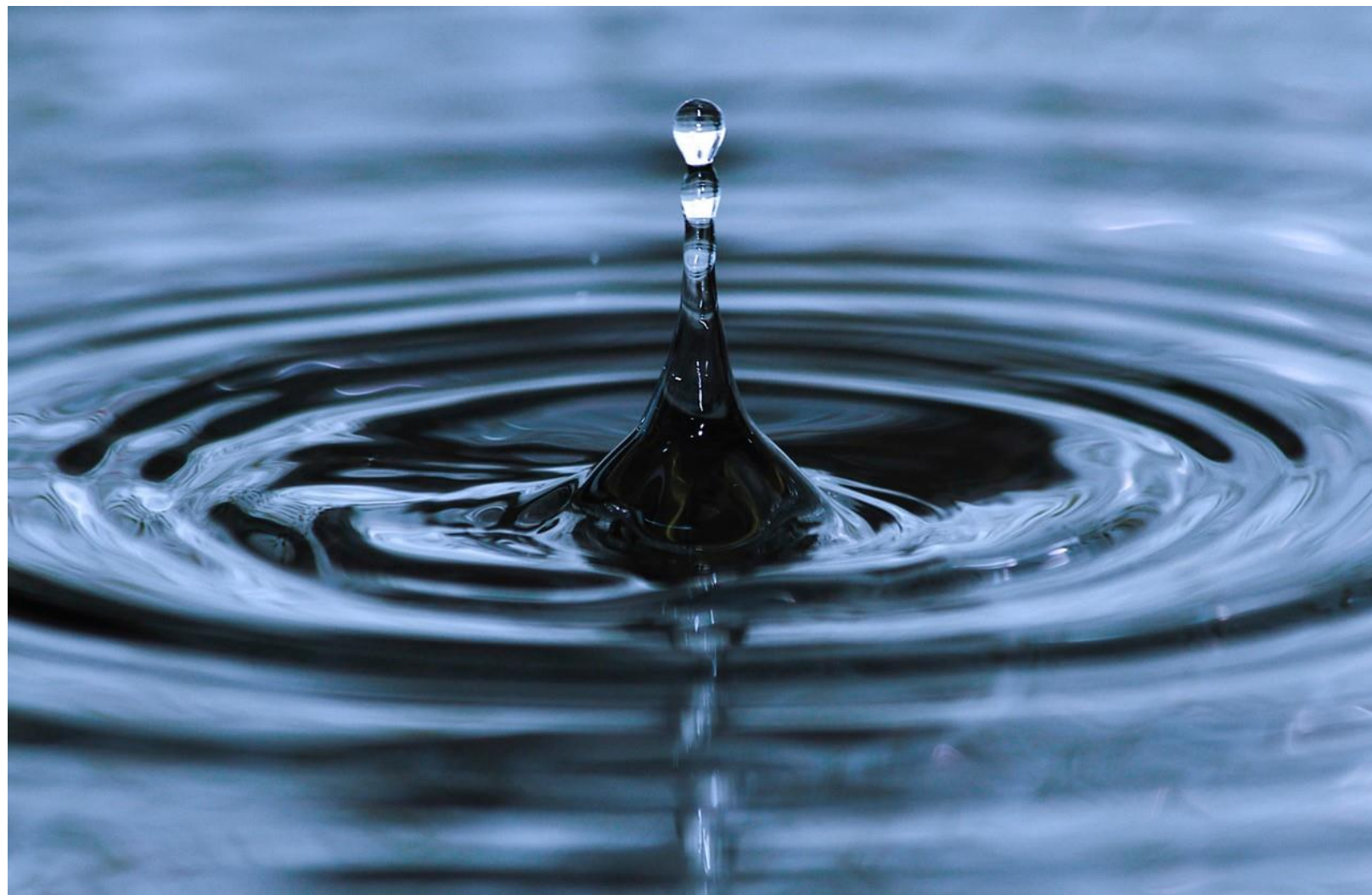
Hesedirektoratets roller

Faglig rådgiver

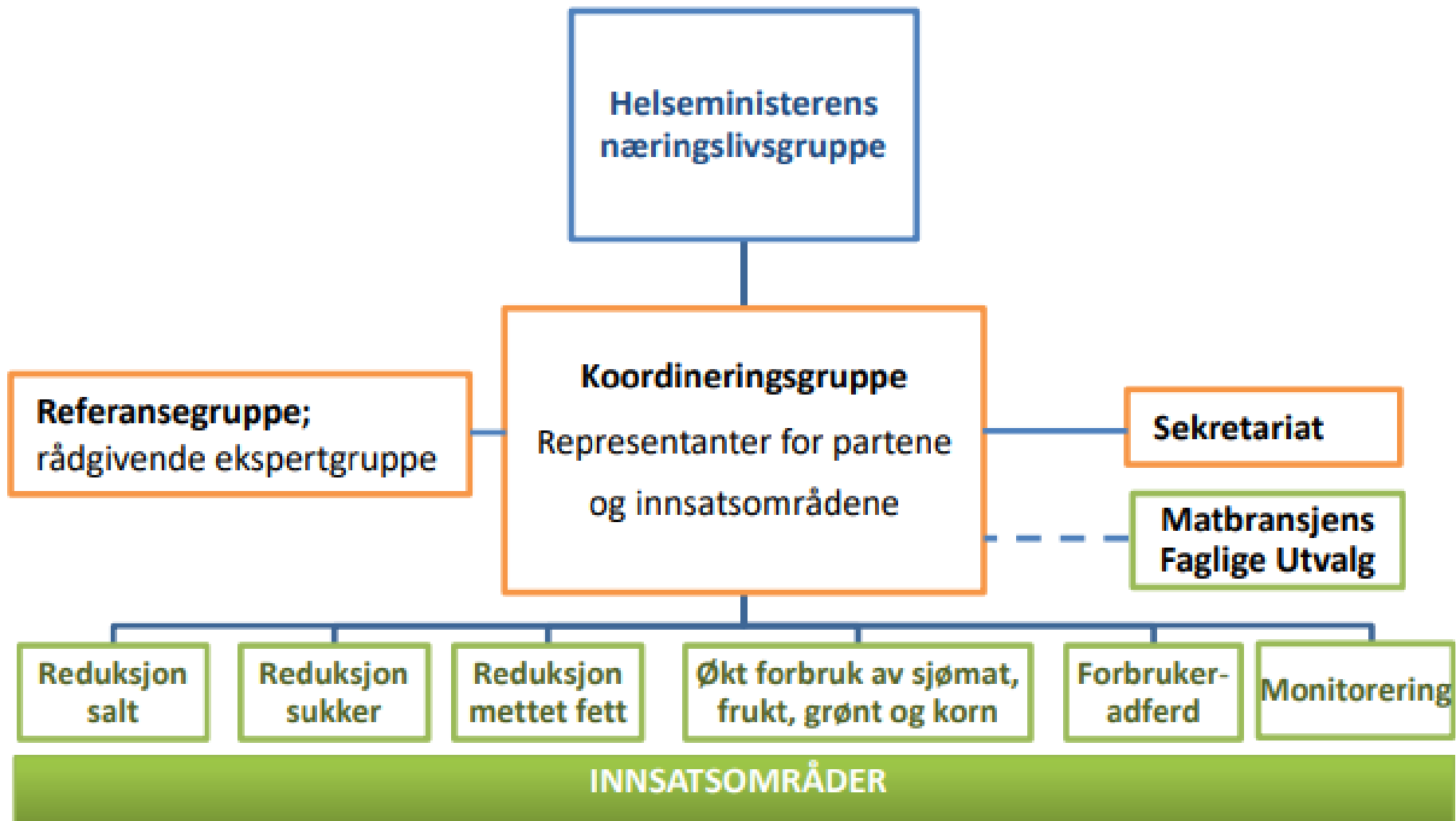
Forvalte lover, regelverk, refusjonsordninger mv.

Iverksette politikk

Helhetlig ansvar for den nasjonale helseberedskapen.

Avtalens organisering

Status: 101 virksomheter var tilsluttet avtalen

1. Saltpartnerskapet

Organisert av
Helsedirektoratet

91 aktører

Saltrapport 2019-2021
er publisert på norsk og
engelsk på fafo.no

2. Tilsatt sukker

Organisert av NHO
Mat og Drikke

50 aktører

3. Mettet fett

Organisert av NHO
Mat og Drikke

52 aktører

4. MerAv

Organisert av Norges
Frukt- og
Grønnsakgrossisters
Forbund, Baker- og
Konditorbransjens
Landsforening og
Sjømat Norge

76 aktører

Målene i Intensjonsavtalen 2016-2021

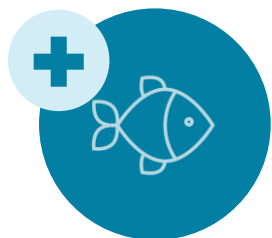

20 %
økt forbruk
av grove kornvarer

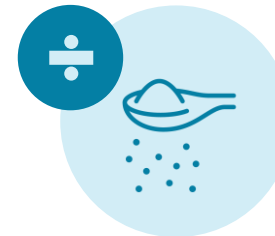

20 % økt forbruk
av grønnsaker

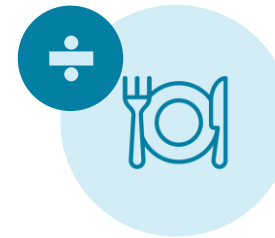
20 % økt forbruk
av frukt og bær

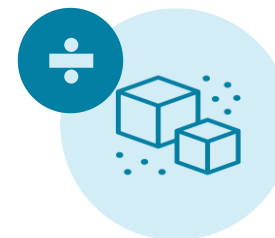
20 %
økt forbruk
av sjømat

20 %
redusert
saltinntak

Redusert innhold
av mettet fett i kosten
til **13 energiprosent**

Redusert innhold
av tilsatt sukker i kosten med
minst 12,5 %

5. Partenes leveranser

- Helsemyndighetene:
 - Overvåke befolkningens kosthold.
 - **Innhente data for å kunne evaluere denne avtalens måloppnåelse og arbeide for at det gjennomføres jevnlig representative kostholdsundersøkelser**
 - Arbeide med systematiske tiltak som fremmer folkehelsen generelt og øker andelen i befolkningen som har et kosthold som er i tråd med de nasjonale kostholdsrådene. Barn og unge skal ha et særlig fokus.
 - Rapportere til koordineringsgruppen om aktiviteter og overordnet måloppnåelse.
 - Påvirke forbruker gjennom kommunikasjon og iverksette andre systematiske tiltak som gjør det lettere å ta sunne valg
 - Dialog og samhandling med andre relevante myndigheter og Forskningsrådet knyttet til målene i intensjonsavtalen.

- Bedrifter:
 - **Gjøre det lettere for forbruker å ta sunnere valg gjennom**
 - **Innovasjon, reformulering, porsjons- og pakningsstørrelser samt utvikling av nye produkter**
 - **Fremme sunnere alternativer og valgmuligheter som understøtter intensjonsavtalens målsettinger.**
 - **Rapportere** til koordineringsgruppen i henhold til det formatet som partene under det aktuelle innsatsområdet blir enige om.

- Næringsorganisasjoner:
 - Utarbeide og bidra med informasjon overfor egne medlemsbedrifter om intensjonsavtalen og betydning av å slutte seg til denne.
 - **Bidra til erfaringsdeling** og kompetanseutvikling hos sine medlemmer
 - Oppnevne representanter fra sin organisasjon til koordineringsgruppen jf. koordineringsgruppens mandat.
 - Representere egne medlemmer i intensjonsavtalens organer jf. koordineringsgruppens mandat.
 - **Rapportere** til koordineringsgruppen i henhold til det formatet som partene under det aktuelle innsatsområdet blir enige om.

Om følgeevalueringen

Evaluering av intensjonsavtalen

Følgerevaluering
gjennom hele
avtaleperioden

Utføres av ekstern
tredjepart - Fafo

Årsrapporter
Midtveisevaluering
Sluttrapport

Evalueringen skulle svare på tre spørsmål:

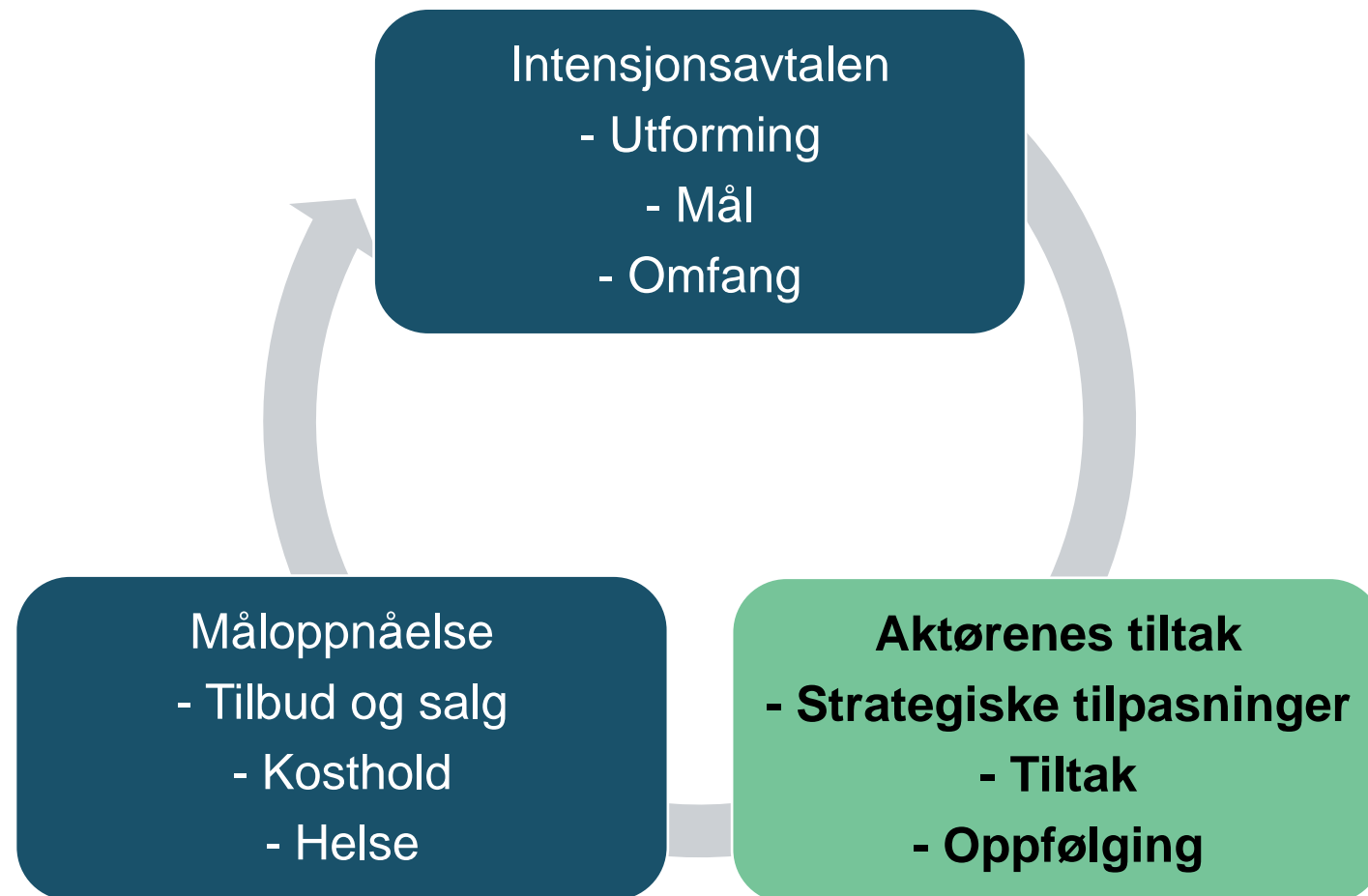
1. Er intensjonsavtalen en effektiv arbeidsform for å gjøre norsk kosthold sunnere?
2. Hvilke tiltak gjøres i forbindelse med avtalen?
3. Oppfatter partene at intensjonsavtalen er et fornuftig verktøy for å fremme et sunt kosthold?

Fafos oppdrag

Hvilke tiltak har **aktørene** gjort i forbindelse med avtalen?

Hvor effektiv mener **aktørene** intensjonsavtalen har vært som arbeidsform?

Har **aktørene** vurdert intensjonsavtalen som et godt verktøy for å fremme godt kosthold?

Metode

Årlig egevaluering

- WEB-undersøkelse til alle aktører om tiltak og vurdering av avtalen

Dybdestudier

- Intervjuer med utvalgte aktører midtveis og slutt

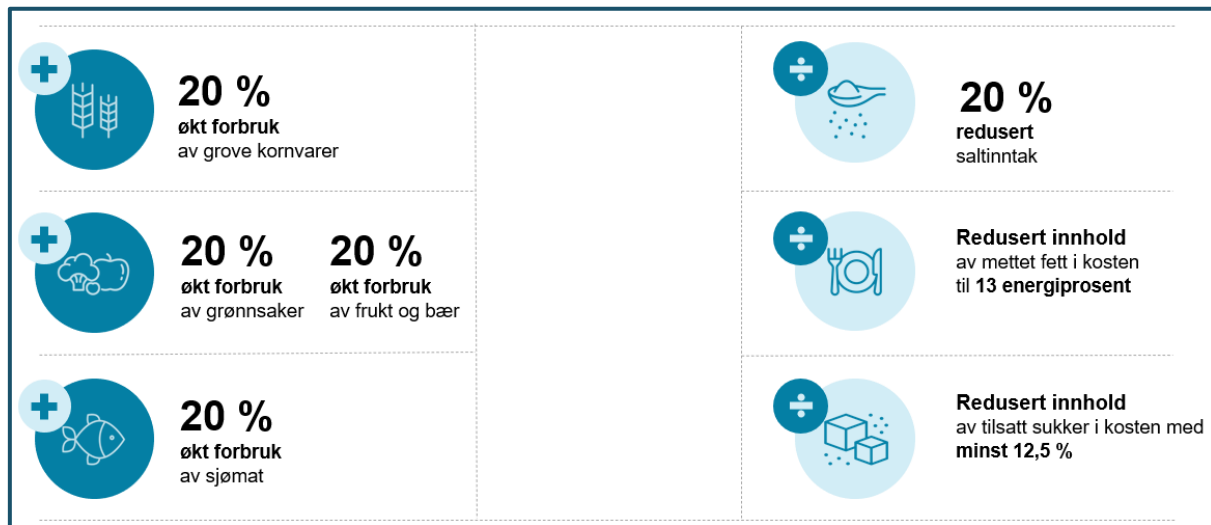
Deltakelse på koordineringsgruppemøter etc.

Årlig oppsummering av innsats i notater som er diskutert og presentert for koordineringsgruppen

Noen resultater av avtalen

Grad av måloppnåelse i Intensjonsavtalen 2016-2021*

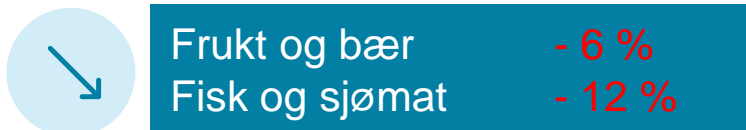
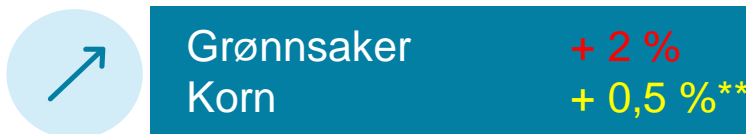
God utvikling i saltinnhold i en del store matvaregrupper, vi mangler tall for inntak

Næringsstoff	Anbefalt	2015	2021*
Mettet fett, E %	< 10	14	14

Utviklingen går i riktig retning, mål ble oppnådd i 2019

Matvareforbruk endring over tid

2015—2021

Resultater om avtalen som arbeidsform

Positive funn fra aktørene:

- Avtalen synliggjør bedriftens samfunnsansvar og bidrag til felles mål om bedre folkehelse
- Avtalen er viktig for bevisstgjøring, samarbeid og erfaringsutveksling
- Dialog og samarbeid med myndigheter som er med på å sikre ønskede, like og forutsigbare rammevilkår
- Partene mener at en “Nordisk modell” basert på dialog og samarbeid er bedre enn alternative modeller for politikk (pris-, og andre virkemidler)

Utfordringer som aktørene har løftet frem:

- Mangel på statistikk og resultatmåling (SSB)
- Grensehandelsproblematikk
- Rammebetingelser og forutsigbarhet
- EUs påstandsregelverk begrenser mulighet for markedsføring av sunnere alternativer

Følgeevalueringens nytte og begrensninger

Nytte sett fra helsemyndighetenes side

Det var nyttig med følgeevaluering for å ta «temperaturen» på arbeidet underveis i avtaleperioden

Følgeevaluering har vært nyttig for å synliggjøre hva de ulike partene har gjort, på årlig basis

Helsemyndighetene sitter igjen med en annen holdning og positivitet til samarbeidet, siden vi vet mer om hva aktørene har gjort og hvordan de jobber

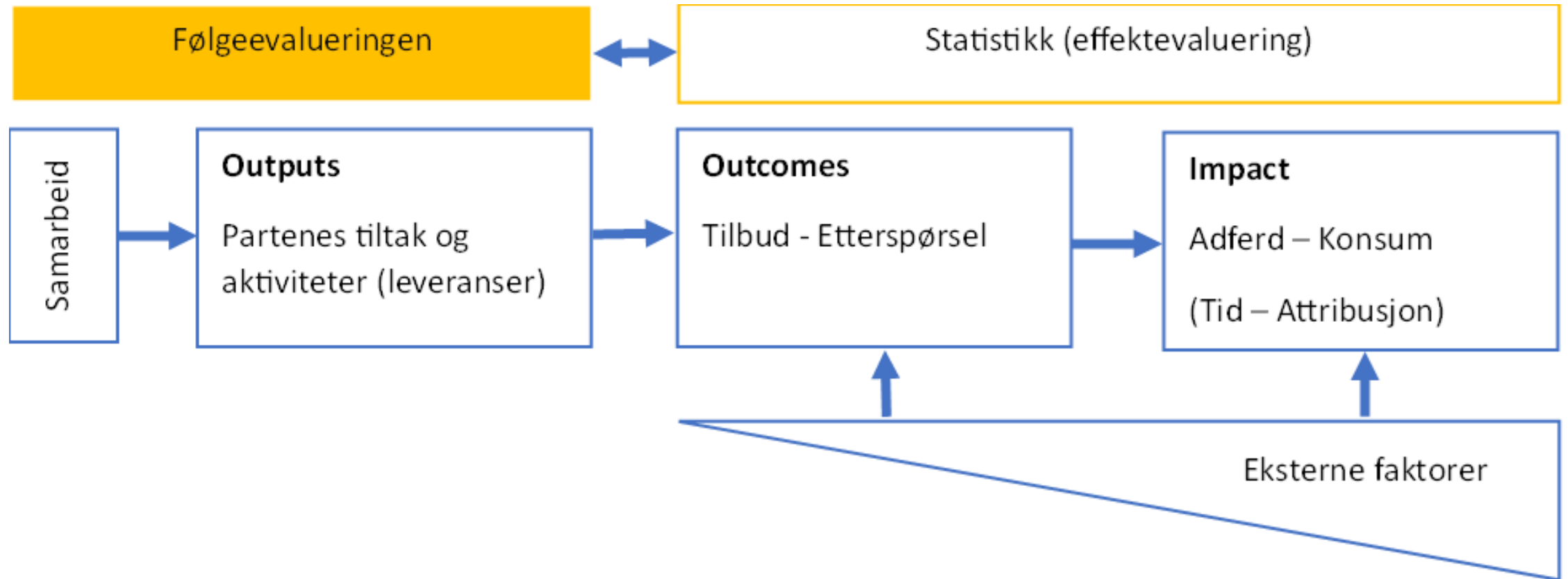
Følgeevalueringen har vært viktig for prosessen med revidering av ny intensjonsavtale for perioden 2022-2025

Nytte sett fra matbransjens side

- Forskerne har en uhildet rolle og ingen egen agenda på tema
- Følgeevaluering av prosessen viktig fordi vi mangler effektmål
- Synliggjør arbeid, skaper forpliktelse internt
- Forskernes refleksjoner rundt arbeidet beskriver muligheter og begrensninger utover det som kan meldes på et skjema

«Evalueringen viser at man er med og bidrar, at det ikke er en sovende avtale»

Nytten i et evalueringsteoretisk perspektiv

Oppsummering av bidrag og begrensninger

En følgeevaluerings to hovedmål er:

Vise om man er på vei mot målet (ønsket effekt)

Produsere formativ informasjon for ev justeringer av tiltak

Begrensninger:

Formativ nytte begrenset av mangel på effektdata og manglende tilgang til forretnings sensitiv informasjon (salg)

Manglende effektdata på outcome nivå begrenser evaluering til å fokusere kun på outputs og å anta at opprinnelig endringsteori holder mål

Hovedbidrag:

Synliggjøre aktivitet på outputnivå

Gi grunnlag for diskusjon og bevisstgjøring internt hos partene

Bidra til kommunikasjon mellom partene

Veien videre: Ekspertutvalg kosthold og intensjonsavtalen 2022-2025

- Regjeringen har etablert en ekspertgruppe som skal fremme forslag til effektive tiltak som bidrar til et sunt kosthold.
- Uten følgeevalueringen kunne vi bare sett på de store effektmålene = samarbeid med privat sektor har liten/ingen effekt
- Med følgeevalueringen har helsemyndighetene et mye bredere grunnlag å gjøre vurderinger om samarbeid med privat sektor kan ha nytte

Ekspertgruppe skal foreslå tiltak for å forbedre nordmenns kosthold

Regjeringen ønsker effektive tiltak som skal bidra til et sunt kosthold. Nå er det utpekt en ekspertgruppe som skal stå for utredningen.

